

ŠAFRAN-BERBEROVIĆ, Marika, slikarica (Zagreb, 27. XI. 1935). Diplomirala na Akademiji u Zagrebu 1960 (I. Režek). Njezini interijeri, mrtve prirode i portreti, te biblijski motivi odlikuju se svijetlom, profinjenošću paletom i smjelim kompozicijskim rješenjima. — Samostalno izlagala u Zagrebu (1964, 1970, 1978, 1984) i Čakovcu (1970–93).

LIT.: J. Baldani, *Senzibilne meditacije Marike Šafra Berberović* (katalog), Zagreb 1978. — J. Ricov, *Marika Šafra Berberović i Osman Berberović* (katalog), Čakovec 1993. D. Hé.

ŠAFRANIĆ-MACOLIĆ, Nevenka, slikarica (Zagreb, 1. XII. 1942). Diplomirala na Akademiji u Zagrebu 1968 (I. Šebalj). Lik. pedagoginja u Zagrebu i članica »Ateliera Brezovica«. U početku slika u duhu angažirane figuracije; potom u aktovima, sukobom organskih i geometrijskih elemenata, gradi kompozicije naglašene nadrealnosti i erotičnosti (ciklus *Viđenja*, 1985). Bavi se crtežom, osobito pastelom te grafičkim oblikovanjem. Samostalno izlagala u Rabu i Zagrebu.

LIT.: G. Quien, *Nevenka Šafranić Macolić* (katalog), Zagreb 1985. — M. Zuccon-Martić, *Nevenka Macolić, ilustracije* (katalog), Zagreb 1988. Ž. Sa.

ŠAGOVINA, ruševine srednjovj. grada sa šancem, na uzvisini kraj istoimenoga sela, SZ od Cernika. Bio je posjed Andrije Drežničkoga, a od 1527. Nikole Ostrožića; 1537. grad su obnovili Turci.

LIT.: G. Szabo, SG, str. 123.

ŠAINA, Vinko, slikar (Pula, 12. XII. 1953). Završio Školu primijenjene umjetnosti 1972. u Splitu. Hladnim koloritom slika geometrizirane krajolike na način apstraktnoga ekspresionizma (*Vrijeme bez vremena*, 1984; *Signal 92*, 1992). Bavi se grafičkim oblikovanjem i zidnim dekoracijama. U Labinu restaurirao crkvu Gospe od Karmela iz 1615. koju koristi za svoju Galeriju »Alvona«. — Samostalno izlagao u Labinu, Rovinju, Torinu, Puli, Poreču, Opatiji, Padovi, Stuttgartu i Kirchdorfu.

LIT.: G. Ostojić-Cvajner, *Vinko Šaina* (katalog), Poreč 1984. — D. Načinović, *Vinko Šaina* (katalog), Kirchdorf 1994. K. Ma.

ŠANDALJA, prapov. nalazište kraj Pule. Pripadaju mu krška šupljina Šandalja I (otkrivena 1961) i tzv. fosilna špilja Šandalja II (otkrivena 1962). Š. I. ispunjena je raznim sedimentima; izdvojeni su primitivni artefakti tzv. udarnog oruđa ili udarača od kremene volutice te preparirane životinjske goljenice i donje čeljusti. Artefakti pokazuju vrlo primitivnu koštanu kulturu i svjedoče o prvome pojavljivanju fosilnih ljudi na tlu Europe u razdoblju od ← 2,5 mil. do ← 800 000. — U Šandalji II. su mnogobrojni nalazi gravettienke kulture (kosti raznih lovnih životinja i ostaci gornjopleistocenskih fosilnih ljudi). Utvrđeno je da su svi ostaci stari 12 300 godina, dok su donji slojevi špilje s ognjištima, kremenim i koštanim artefaktima te ostacima faune stari 28 000 godina. Š. je jedno od najvažnijih prapov. nalazišta u JI Europi.

LIT.: M. Malez, O značenju otkrića ostataka roda *Homo* u naslagama vilafranka Šandalje I kod Pule, Rad JAZU, 1975, 371. — *Isti*, Otkriće najstarijeg kamenog oruđa u južnoj Istri, Jadranski zbornik, 1973–75, 9. — *Isti*, Paleolitsko i mezolitsko doba u Hrvatskoj, u knjizi:

Praistorija jugoslavenskih zemalja, I, Sarajevo 1979. — *Isti*, Pregled paleolitičkih i mezolitičkih kultura na području Istre, u knjizi: Arheološka istraživanja u Istri i Hrvatskom primorju, Pula 1987. Br. Ma.

ŠANDOR, Reska, slikarica (Jasenovac, 11. X. 1879 — Zagreb, 10. I. 1944). Studirala je slikarstvo na Akademiji u Zagrebu (1918–24) kod F. Kovačevića, B. Čikoša-Sesije i M. Vanke. Slikala je realistično, u skladnu koloritu: u ulju stilizirane figuralne kompozicije (*Pjesma, Iz narodne pjesme*), portrete (*Majka i dijete*), svakidašnje prizore (*U zagrebačkoj tržnici*) i u akvarelu krajolike (*Kraljevac, Žitno polje*). Samostalno izlagala u Zagrebu 1925. i 1928. Sudjelovala na izložbi »Polu vijeka hrvatske umjetnosti« (Zagreb, 1938/39) i na »Izložbi jugoslavenskih slikara« u Liverpoolu 1939.

LIT.: K. Mesarić, Izložba T. Šandorove, Hrvatska metropola, 1925, 38, str. 445. — Izložba hrvatskih slikara, Svijet, 1928, 24, str. 503. — M. Peić i B. Rauter, Zagreb kak imam te rad (katalog), Zagreb 1994. — Odjeci simbolizma u Hrvatskom slikarstvu i kiparstvu (katalog), Zagreb 1994. V. Fo.

ŠANDROVAC, selo S od Bjelovara. Župnu crkvu Sv. Marije (1886) ukrašuju zidne slike O. Ivekovića (1904). — U okolici su tri gradišta (jedno se nalazi na položaju Hajtićev stol).

ŠANTEK, Dragutin, kipar (Novakovci, 26. X. 1945). Završio kiparstvo na Višoj školi za primijenjenu umjetnost u Beču. U početku načinom modeliranja i zatvorenim oblicima stvara na tragu Meštrovića (*Pan*, 1985). Dramatičan ekspresionizam vidljiv je na motivima sa sakralnim temama (*Pietà*, 1985; *Postaje križnoga puta*, 1985–90). Njegove su skulpture postavljene na javnim prostorima u Našicama (*Pjesma stvorova*, 1982. i portret *Dore Pejačević*, 1984) te u Beču na kući gdje se nalazio Collegium Croaticum (*Juraj Križanić*, 1993). Bavi se keramikom. — Samostalno izlagao u Beču, Antwerpenu, Hannoveru, Mödlingu i Florou. K. Ma.

ŠARENGRAD, naselje na desnoj obali Dunava u Srijemu. Arheol. nalazi potječu iz halštatskoga, latenskoga i rim. doba te iz sr. vijeka (posude). Srednjovj. burg *Athya* (*Ochin*, poslije *Wotschin*) spominje se od 1405. u posjedu Ivana Morovičkoga. Građen je od opeke; opasan jarkom. Očuvani su gotički detalji (rebra, konzole). Od 1526. u tur. posjedu.

Uz franjevački samostan četverokutne osnove (obnovljen u XVIII. st.) s klastrom nalazi se gotička jednobrodna župna crkva Sv. *Petra i Pavla*; oštećena od Turaka, barokizirana 1683. Uz poligonalno svetište s potpornjima diže se gotički zvonik od opeke. U klasicistički portal uklopljen je gotički dovratnik. Figuralni kapiteli, dovratnici i biljni motivi na sediljama upućuju na kasnu gotiku. U crkvi je oprema iz razdoblja XVII–XIX. st.: barokni oltari, propovjedaonica, slika Marije Brunske (1775), Sv. Ante Padovanski, rad M. Melkha (1721), orgulje (1823), pacifikal (1650), kalež (1765), kazula i velum (XVIII. st.), misal sa srebrnim okovom (1731), kasnogotička kadionica. U samostanu je muzejska zbirka kulturnopov., etnograf. i arheol. predmeta, te velika peć iz Pečuha (1780). — U parohijskoj pravosl. crkvi *Arhandela Mihaila i Gavrila* (1805) nalazi se namještaj iz

sred. XIX. st. (pijevnice, tronovi, klupe). — U Domovinske ratu 1991–92. oštećen je franjevački samostan s crkvom, osobito zvonik.

LIT.: J. Brunšmid, Prethistorijski predmeti željeznoga doba iz Šarengrada u srijemskoj županiji, VJHAD, 1900, str. 59 i 68. — O. P. Belavić, Povijest samostana crkve šarengradske, Srijemske novine, Vukovar, 14. X. 1911. — M. Barbarić, Critice iz prošlosti Šarengrada, Osijek 1917. — G. Szabo, SG, str. 148–149. — A. Bauer i K. Nemeth, Muzeji i arhivi, Zagreb 1957. — Muzeji Slavonije, Osijek 1957. — D. Jurman-Karaman i D. Mladinov, S evidencijom putovanja u kotaru Vinkovci, Vijesti MK, 1958, 4, str. 106. — Umjetnost XVIII. stoljeća u Slavoniji (katalog), Osijek 1971. — V. Radauš, Srednjovjekovni spomenici Slavonije, Zagreb 1973. — Horvat–Matejčić–Prijatelj, Barok. — D. Vukičević–Samaržija, Sakralna gotička arhitektura u Slavoniji, Zagreb 1986. — V. Cvetko i Z. Karač, O istraživanju utvrde Šarengrad, Vijesti MK, 1986, 3–4. A. Ht.

ŠARENI MAJSTOR, anonimni kasnogotički slikar koji je u trećoj četvrtini XV. st. djelovao u Istri. U grobljanskoj crkvi Sv. Marije od Lakuća pokraj Dvigrada izradio je ciklus fresaka (Majestas Domini, apostoli, Navještenje, sveci), te freske u kapelici Sv. Antuna pred Dvigradom (Majka Božja sa svecima). On je i autor dijela fresaka u crkvi Sv. Marije u Oprtlju gdje je u donjem nizu južnoga zida i na sjev. zidu oslikao kristološki i marijanski ciklus.

LIT.: B. Fučić, Istarske freske, Zagreb 1963.

R.

ŠARIĆ-JOVAN, Ljerka, keramičarka (Nova Gradiška, 13. VI. 1913 – Zagreb, 7. II. 1994). Počela stvarati 50-ih godina kao samouka. Radi dekorativnu i uporabnu keramiku (vaze, tanjuri, čajnici, vrčevi). Osobitu pozornost posvećuje obradi površina na kojima eksperimentira glazurama mrežasta izgleda. — Samostalno izlagala u Ljubljani (1953) i Zagrebu (1953, 1960, 1963, 1966).

LIT.: O. Klobučar, Moderne hrvatske Keramike (katalog), Wien 1956. — M. Baričević, Povijest moderne keramike u Hrvatskoj, Zagreb 1986. Ma. B.

ŠAŠEL, Jakov, slikar i puškar (Kapela u Koruškoj, 25. VII. 1832 – Karlovac, 28. III. 1903). U Novome Mestu imao puškarsku radionicu i predavao crtanje na gimnaziji. Od 1857. živi u Karlovcu, gdje uz portrete (*Autoportret*, 1860; *Portret Dragojle Jarnević*) te sakralne i pov. kompozicije slika vedute grada (*Veduta Karlovca sa željeznicom; Karlovac s Dubovca*) koje odlikuju precizna deskripcija, ali i pomalo naivna koncepcija. Na Prvoj gospodarskoj izložbi u Zagrebu 1864. izlaže dvije puške i album *Bilder aus dem Oriente...* sa 34 gvaša (Gradski muzej Karlovac).

LIT.: A. Simić-Bulat, Sjeverozapadna Hrvatska, u katalogu: Slikarstvo XIX. stoljeća u Hrvatskoj, Zagreb 1961, str. 27, 216. — Ista, Slikarstvo u Karlovcu devetnaestoga stoljeća (katalog), Karlovac 1978. R. He.

ŠATARA, Antun, arhitekt (Janjina na Pelješcu, 29. IX. 1932). Diplomirao na Arhitektonskome fakultetu u Zagrebu 1958, usavršavao se u biou Van den Broeka i Bakema u Rotterdamu. Od 1959. radi u Urbanističkom zavodu za Dalmaciju u Splitu. Autor je velikoga broja stambenih, poslovnih, školskih, trgovačkih i hotelskih objekata na srednjem Jadranu. Projektirao je robnu kuću »Prima«, kinodvoranu »Central«, poslovnu zgradu »Jadrantekstila« i niz stambenih zgrada; rekonstruirao je hotel »Park«, proširio hotel »Split« — sve u Splitu. Na otoku Hvaru projektirao je više hotela: »Mina« i »Jadran« u Jelsi, »Adriatic« u Vrboskoj, »Delfin« i »Slavija« u Hvaru.

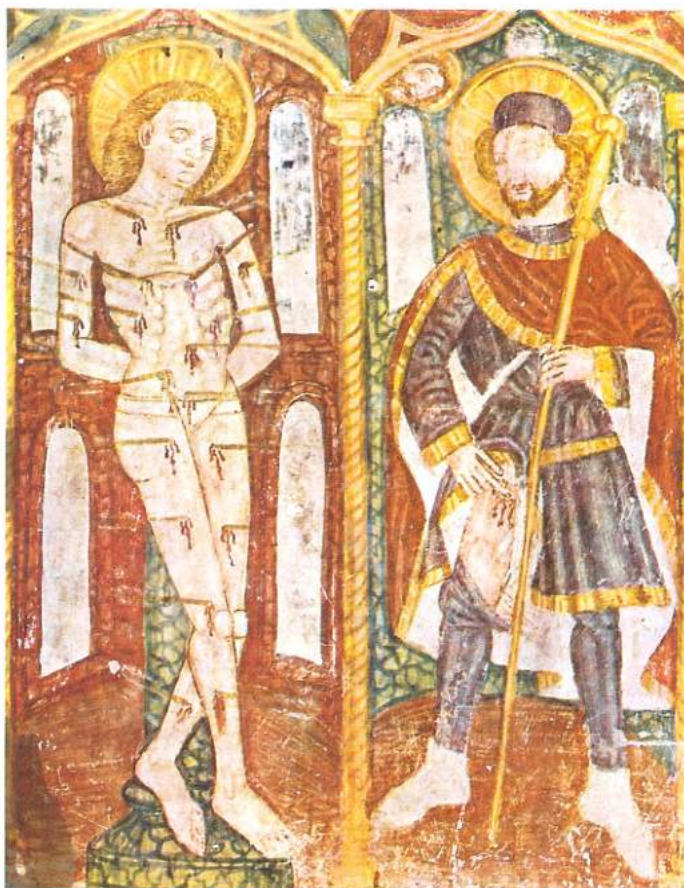
LIT.: L. Perković, Osvrt na arhitektonska ostvarenja Urbanističkog biroa, Urbs, 1967, 7. — Z. Perković, Vrijeme gradi, vrijeme razgrađuje, ČIP, 1987, 3. Š. Jč.

ŠČRBINEC, dvorac SI od Zlatara. Jedan je od najstarijih dvoraca Hrvatske zagorja. Već 1450. bio mu je vlasnik Petar Ščerbinski de Ščerbinec. Poslije obitelji Bužanić de Bužan od kraja XVII. st. do danas vlasnici su mu članovi plemićke obitelji Kiš. Dvorac je jednokatni, građen od kamena, više puta pregrađivan, a očuvani su u njemu gotički dovratnik, kamene kružne stubbe i strijelnice. U dvorištu, od nekadašnjih gospodarskih zgrada, održala se simnica u obliku čardaka.

LIT.: G. Szabo, Kroz Hrvatsko zagorje, Zagreb 1939, str. 88. — M. Obad Ščitaroci, Dvorci i perivoji Hrvatskoga zagorja, Zagreb 1991. R.

ŠČEDRO, otočić uz J obalu otoka Hvara. Prema očuvanim gomilama, naseljen već u prapovijesti; iz rim. su doba ostaci mozaika, vjerojatno dio ladanjske vile u uvali Rake. U uvali Mostir su ruševine starokršć. crkve, pregrađivane u ranome sr. vijeku. Tu je i dominikanski samostan iz XVI. st., napušten u XVIII. st.

LIT.: N. Duboković, Mostir na Ščedru, ČIP, 1956, 46. — Ista, »Ecclesia in Mari« na Ščedru, ibid., 1958, 72. — D. Berić, N. Duboković–Nadalini i M. Nikolanci, Popis spomenika otoka Hvara, Split 1958, str. 58, 84. — N. Petrić, Arheološka istraživanja otoka Hvara, Hvarski zbornik, 1975, 3. — I. Fisković, O ranokršćanskim spomenicima naronitanskog područja, u knjizi: Dolina rijeke Neretve od prethistorije do ranog srednjeg vijeka, Split 1980. N. B. B.

ŠARENI MAJSTOR, Sv. Sebastijan i Sv. Rok, detalj freske u crkvi Sv. Marije u Oprtlju

ŠČIT, selo i franjevački samostan u Rami, J Bosna. Osnovan je u drugoj pol. XV. st., ali je tijekom XVI. i XVII. st. u više navrata razaran — sve do 1697, kada se narod iselio u Sinj. God. 1857. sagrađena je rezidencija u stilu starih franjevačkih »kuća«, a 1881. podignuta je prostrana crkva; nova samostanska zgrada građena je 1914–31. Bogata knjižnica i riznica ŠČEDRO, ruševina crkve Gospe od milosrđa

